

Samen de bodem in!

Jaarverslag 2025

De afdelingen bodem, ondergrond en grondwater (LOBO en LOGO) van Rijkswaterstaat streven naar een duurzaam beheer en gebruik van de bodem en ondergrond in Nederland. We schakelen daarbij tussen beleid en uitvoering, we leveren instrumenten, ontwikkelen en verspreiden kennis. En we helpen en adviseren de eigen Rijkswaterstaatorganisatie op deze onderwerpen.

Terugblik van Gilbert en Marije op 2025

“Volgens Gilbert Boerekamp zal 2025 vooral de geschiedenisboeken ingaan als het jaar waarin de Europese richtlijn bodemonitoring en -veerkracht werd vastgesteld. Laten we de komende drie jaar inzetten op een succesvolle nationale implementatie.”

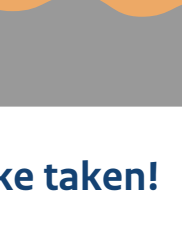
“In 2025 was er volop discussie rond de toepassing van secundaire bouw- en grondstoffen. Marije van der Meer hoopt dat we in 2026 toewerken naar duidelijke richtlijnen om zo bij te dragen aan een circulaire economie met behoud van een gezonde en leefbare omgeving.”

Onze activiteiten:

Wettelijke taken

Bodemkwaliteit
Kwalibo en
omgevingswet (OW)

Programma bodem,
Ondergrond en
Grondwater (pBOG)

Kennis en
voorlichting

Klimaatadaptatie

Ontpofbare
oorlogsresten

Basisregistratie
Ondergrond
(BRO)

Wettelijke taken

LOBO voert 5 wettelijke taken uit in opdracht van en gefinancierd door DGWB en DCMI namens de Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

In control op wettelijke taken!

De uitvoering van wettelijke taken vraagt om zorgvuldige en professionele uitvoering van procedures. Dit vertaalt zich in het beoordelen en afgeven van verklaringen, beschikkingen en erkenningen.

Baggerspecieverklaringen

73

Waarvan 70 verleend en 3 geannuleerd.

In 2025 ging het om een totale hoeveelheid van 126.042 ton baggerspecie. Deze verklaringen verlenen ca. 5,0 mio euro aan vrijstelling voor afvalstoffenbelasting.

Verklaring niet-reinigbare grond

367

Waarvan 319 verleend, 48 geweigerd en 1 gegronde bezwaarprocedure.

9 Meer dan vorig jaar voor een hoeveelheid van 703.532 ton te sorteren verontreinigde grond.

Erkenningen

10.197

923 Aanvragen, waarvan 780 verleend, 12 niet ontvankelijk en 84 geannuleerd.

Het aantal behandelde erkenningen is iets lager dan vorig jaar en nog altijd hoog.

Een 4-tal bijzonderheden:

Het stortverbod voor grond, geregeld in het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen werkt uitstekend als sturend instrument. Er was op de 367 beschikkingen slechts 1 bezwaarprocedure die gegrond werd verklaard.

Er is een forse toename van met PFAS verontreinigde gronden. Innovatie op reinigingstechnieken is wenselijk. Een andere trend is een toename van kleinere bodemsaneringen vanwege asbest op boerenerf die een woonbestemming krijgen.

We beoordeelden in 2025 het 10.000e project met niet-reinigbare grond!

[Zie hier het interview!](#)

Bijzondere verklaringen zijn: voor de toplaag van de grasmat van Galgenwaard / FC Utrecht (geweigerd) en voor PFAS-houdende grond bij hersanering van de crashlocatie waar 30 jaar geleden een F16 midden in woonwijk Hasseler Es in Hengelo neerkwam.

[Lees hier het artikel over Hengelo!](#)

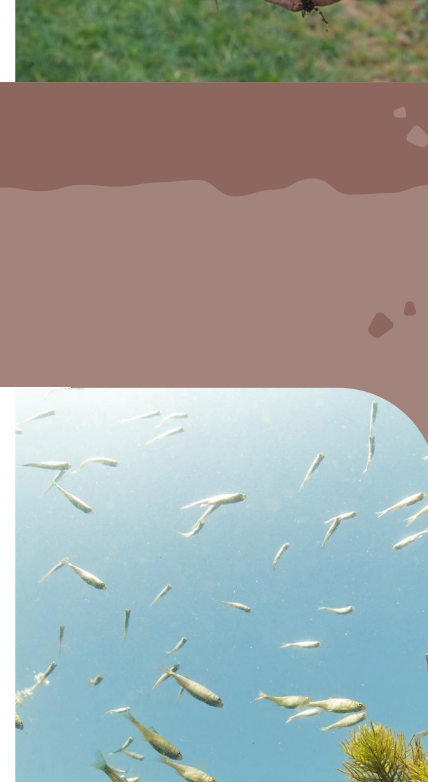
Bodemkwaliteit, Kwalibo en omgevingswet (OW)

LOBO en LOGO ontwikkelen en verspreiden kennis over bodemwet- en regelgeving in de omgevingswet.

We zijn inmiddels een autoriteit!

We zijn in 2025 gegroeid in kennis van en ervaring met de Omgevingswet. Het team Helpdesk Bodem (IPLD bodem) is inmiddels een autoriteit om, samen met het team Kwalibo, vragen te beantwoorden. Programma's en nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied kregen vervolg, waaronder het Programma bodem, Ondergrond en Grondwater, het beleid op Water- en Bodem sturend, het Project Herijking Bodemregulering en het Verbetertraject Diepe Plassen. Zeer zorgwekkende stoffen, PFAS en staalslakken zijn topics die veel politieke en media-aandacht kregen. We werkten aan nieuwe programma's, zoals het Kennis Innovatieprogramma PFAS (KIP) dat officieel in 2026 van start gaat. Eind 2025 werd de Europese richtlijn bodemonitoring en -veerkracht vastgesteld, een mijlpaal.

Programma bodem, Ondergrond en Grondwater (pBOG)

hierbij staat de 3-dimensionale ruimtelijke ordening centraal, met als onderliggende thema's een gezonde bodem, ordening van de ondergrond en grondwater.

Advies bij complexe uitdagingen bij pBOG

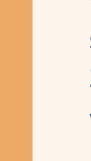
Het programma van DGWB is in 2025 verder vormgegeven met ondersteuning en advies vanuit LOBO op het omgevingsmanagement en het secretariaat. Er loopt een planMER procedure en op programmaniveau wordt op advies van de Commissie MER gestreefd naar verduidelijking en afsakening bij de te behalen doelen. LOBO is gevraagd om het plan voor participatie in het omgevingsmanagement verder uit te werken en hier in 2026 uitvoering aan te geven.

Bijzonderheid bij thema grondwater: LOGO ontwikkelt kennis en geeft advies om de kwaliteit en kwantiteit van grondwater voorraden in Nederland op peil te brengen en houden. We ondersteunen de eigen RWS-organisatie met hydrologisch onderzoek en advies, onderzoek en monitoring van grondwater in het eigen areaal.

Kennis en voorlichting

Kennisoverdracht aan decentrale overheden, koepels, branches en het bedrijfsleven vindt plaats via accountmanagement, websites (IPLD, Bodemloket en Bodemrichtlijn), via webinars, bijeenkomsten en netwerkactiviteiten.

Nog meer samen én professioneler!

In 2025 hebben we kennis van de bodem en ondergrond wederom verder ontwikkeld en verdiept. Onze websites zijn verbeterd en actueel, waarbij IPLD de belangrijkste is. De specialisten en de accountmanagers hebben het contact met decentrale overheden goed onderhouden. De netwerk en de contacten met koepels, branches en het bedrijfsleven zijn geïntensiveerd. Het aantal vragen aan de IPLD helpdesk bodem nam iets af en het soort vragen neemt in complexiteit toe. Er is groen licht voor de uitvoering van de Basisorganisatie Kennisinfrastructuur, waar in 2025 door DGWB kwartier is gemaakt en waar we begin 2026 met een nieuw team mee van start gaan.

Accountmanagement

De accountmanagers verspreiden actief de kennis van beleid, wet- en regelgeving in hun eigen regio. Ook gingen ze signalen, vragen en behoeften op uit de praktijk. Zij vervullen een cruciale taak in het onderhouden van het netwerk, met name naar de centrale overheden: Provincies (IPO), Gemeenten (VNG), Waterschappen (UWV) en Omgevingsdiensten (ODNL). We versturen weekberichten met actualiteiten en bodemnieuws naar meer dan 700 contacten in ons netwerk!

Samenwerking aan kennis

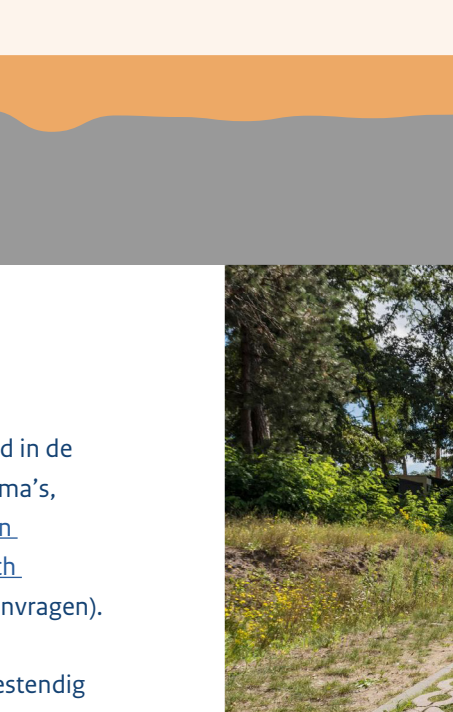
Onderwijs en wetenschap

498.945

Views op IPLD bodem!
Bodemloket.nl ca 2.000 per dag.

76
Nieuwsberichten op IPLD gepubliceerd!

- OW - Bodembescherming mba's
- OW - Graven en saneren
- OW - Grondwater en bodemenergie
- OW - Opslaan / toepassen grond, baggerspecie en bouwstoffen
- Besluit bodemkwaliteit
- Beoordelingsrichtlijnen
- Wettelijke taken
- Informatiebeheer
- Overige

Klimaatadaptatie

Met Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie zetten alle overheden gezamenlijk in op het doel om Nederland in 2050 klimaatbestendig te maken. Wij adviseren hierin op de thema's een gezonde bodem, ordening van de ondergrond en op voldoende en schoon grondwater.

Klimaatadaptatie

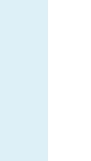
We hebben DGWB geadviseerd en ondersteund in de uitvoering van het Deltaplan, diverse programma's, waaronder het BOG, en bij de Impulsregelingen klimaatadaptatie en Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer (met 21 mio euro aan subsidieaanvragen).

We leverden actuele kennis voor het klimaatbestendig maken van het areaal van RWS. We verbinden beleid en praktijk, werken aan kennisontwikkeling en zetten expertise in om bodem een steviger fundament te geven in maatschappelijke opgaven als uitwerking van het programma BOG en het beleid 'Water en Bodem Sturend'.

Basisregistratie Ondergrond (BRO)

Sinds 2018 is de wet BRO van kracht. Zoveel mogelijk data van de ondergrond wordt in één landelijk digitaal systeem uniform en gestandaardiseerd opgeslagen.

De uitrol komt op stoom!

De uitrol van de Basisregistratie ondergrond gebeurt in tranches. In eerdere tranches zijn de domeinen bodem- en grondonderzoek (geotechnische data) en grondwatermonitoring gerealiseerd. Per 1 juli 2025 geldt voor registratie van milieuhygiënische landbodemonderzoeken een aanlever- en gebruiksplicht. In 2026 zal het domein milieukwaliteit met de registratie van overheidsbesluiten bodemverontreiniging volledig gerealiseerd zijn.

Kenniscentrum ontpofbare oorlogsresten (KOO)

Het kenniscentrum, Ontpofbare Oorlogsresten, functioneert goed. Gemeenten weten via de website wat ze moeten doen bij het opsporen of vinden van ontpofbare oorlogsresten.

Overdracht aan Binnenlandse Zaken!

Het kenniscentrum functioneerde goed en de werkzaamheden zijn overgedragen aan het Ministerie van Binnenlandse zaken.

Personeel en middelen!

We voerden de werkzaamheden uit met twee afdelingen, met in totaal ruim 52 fte en een budget van ruim 3,6 miljoen euro.

52,7 fte
Personeel

€ 3.633.000
Budget

LOBO 2025:
€ 2.032.000
LOGO 2025:
€ 1.601.000

Verdeling fte 2025:

Onderdeel	2023 (35)	2024 (37)	2025 (52,7)
Landelijke taken RWS	-	-	14,6
Wettelijke taken	7,5	8,0	7,5
Bodemkwaliteit, Kwalibo en OW	8,9	9,6	13,4
Bodem, grondwater en ondergrond	3,4	4,4	4,4
Kennis en voorlichting	2,1	3,8	3,8
KOO	2,7	2,3	1,0
Klimaatadaptatie	2,7	2,7	2,0
Overig	7,7	6,2	6,0

Gemiddelde klantwaardering 2025

"Prettig van gedachten kunnen wisselen zonder tijdsdruk."

"De website is overzichtelijk en helder."

7,9

"Ik kreeg een goed onderbouwd antwoord."

"Mijn vraag is nog dezelfde dag afgehandeld."

Wilt u meer weten over wat we in 2026 gaan doen?

[Ga naar ons Jaarwerkplan 2026!](#)